

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit VIII. De Restitutione spoliatorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

T I T. VIII.

De Restitutione Spoliatorum.

1. DICTUM fuit, Agentem super causa spoliationis, ac petentem restitui, non posse à spoliatore reconveniri nisi super alia spoliatione, quia ante reliqua omnia spoliatus restituendus est per sententiam Judicis. Quia tamen hac in re sunt nonnulla specialiter in utroque Jure statuta; ideo ponitur specialiter præsens titulus.
2. Spoliatus hoc loco ille dicitur, qui possessione, vel quasi possessione cujuscumque rei, immobilis aut mobilis, corporalis aut incorporalis, violenter & injuste dejectus est. Dicitur disjunctive *possessione, vel quasi possessione*, quia incorporalia, qualia sunt jura, servitutes &c. dicuntur *quasi possideri*.
3. Cum autem sit æquitati consonum ut specialibus, & extraordinariis remediis à lege succurratur oppressis, ex l. 1. §. 1. ff. de vi, & de vi armata; ideo de juris utriusque statuto plura competunt spoliato remedia ad recuperandam suarum rerum possessionem. Vel enim rei alicujus mobilis possessione injuste spoliatus est; vel possessione aut quasi possessione rei immobilis. Si primum, competit ei actio *Vi bonorum raptorum*, vel actio *ad exhibendum*, juxta textum in

cit. l. 1. §. hoc interdictum vers. illud utique in dubium, de quibus actionibus extant expressæ rubricæ in libris digestorum. Nomine actionis *vi bonorum raptorum* intelligitur actio, per quam coram Judice petitur, ut violentus spoliator restituat, & si eadem intentetur intra annum, petitur restitutio in quadruplum, ex l. 1. ff. *vi bonorum raptorum*. & §. 1. *inst. eod.* Nomine actionis *ad exhibendum* venit actio, per quam coram Judice petitur, ut spoliator, seu injustus possessor rem exhibeat, idest in publicum deducat, ut fiat Actori copia eam videndi, & apprehendendi, quo possit in judicio probare rem esse suam, ex l. 2. ff. *ad exhibendum*.

4. Quod si rei alicujus immobilis possessione aut quasi possessione fuerit aliquis spoliatus, habet de jure civili privilegium interdicti *Unde vi*, ita dicti, quia prima edicti verba, quibus statutum est, sunt *unde tu illum vi dejecisti*, ut videre est in cit. l. 1. ff. *de vi & de vi armata*. Mediantem hoc interdicto, agere potest spoliatus, ut ante reliqua omnia restituatur ab eo, qui per se, vel per alium spoliaverit, aut etiam spoliationem ratam habuerit, ita ut spoliator ejusmodi nulla se possit exceptione tueri, nec illi prodesse possit intentare judicium petitorium, quo contendere velit rei dominium ad se pertinere: quia cum nemini liceat propria autoritate rem ab alio possessam occupare, prius ad restituendum cogitur,

gitur, quàm super proprietate in iudicio audia-
tur, ex c. 1. de restitut. spoliator. Idque procedit,
sive possessio illa qua Actor spoliatus est, fuerit
solum possessio naturalis, sive solum possessio
civilis, ex cit. l. 1. §. de jicitur ff. de vi, & de vi ar-
mata, sive justa, sive injusta, c. in litteris §. de re-
stit. spoliat. Neque quidquam spoliante[m] juva-
bit, quod post spoliationem ab eo factam spo-
liatus renuntiaverit rei qua spoliatus est: quia
non est verisimile quòd spontè juri suo renun-
ciaverit, qui renunciat spoliatus, c. 2. eod.

5. Vigore hujus interdicti, restituenda ve-
nit non solum res ablata, sed etiam omne dam-
num inde causatum, sive ea salva sint, sive non,
ex cit. l. 1. §. quod autem vers. rectissime, & c. gra-
vis 11. de restit. spoliat. unde si quis fundi posses-
sione, vel domus dejectus fuerit, ubi aliqua
mobilia reperiebantur, quæ post spoliationem
perire contingat, eorum omnium nomine tene-
bitur spoliator, etiamsi ad spoliatorem ea non
pervenerint, ut etiam sumitur ex l. merito 19. ff.
de vi & de vi armata; si tamen spoliatus eam
actionem intentet intra annum: quia si post
annum differat, non fruitur privilegio interdi-
cti, nisi quoad ea quæ ad spoliatorem pervene-
runt, ut constat ex textu ejusdem interdicti pro-
positi in cit. l. 1. ff. eod. mora enim sua cuilibet est
nociva c. 25. de reg. jur. in 6. Quod intelligendum
est quoad actionem in foro externo, & attento

rigore juris civilis : quia in foro conscientiae Spoliator injustus non liberatur obligatione restituendi ea in quibus damnum intulit, licet ad ipsum non pervenerint, ut sumitur extoto Decretal. tit. De injuriis & damno dato, non obstante quocumque longi temporis cursu: quia diuturnitas peccati, peccati malitiam non excusat, cum potius peccata tanto sint graviora, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, c. fin. de consuet.

6. Spoliatus agens hoc interdicto, quo probare debet : se videlicet habuisse possessionem tempore spoliationis, & de possessione se fuisse dejectum ab eo, contra quem agit, aut de ejus mandato, aut saltem eum ratam habuisse spoliationem ab alia persona factam, ut constat ex cit. l. ff. de vi & vi armata, sumiturque etiam ex c. ex parte 14. & c. cum ad Sedem 15. de restit. spoliat. Horum alterutro in probationibus deficiente, locum non habet privilegium interdicti unde vi, sed alia via, alioque actionis genere procedendum erit. Inde est quod si laicus Ecclesiasticum beneficium injuste detinuerit, fueritque eodem ab aliqua persona privatus, non potest agere interdicto unde vi ad recuperandam antea omnia reliqua ejusdem beneficii detentionem, quia proprie beneficio spoliatus, seu de beneficii possessione dejectus non fuit, cum sit incapax laicus habendae possessionis beneficiorum,

ut sumitur ex *c. causam 7. de prescript. & l. qui
universas 30. §. possessionem ff. de acquirenda pos-
sess.* Idem juris est si quis mulierem domum su-
am traduxerit: animo habendi eam in uxorem,
ita tamen ut nulla prorsus sponsalia cum ea ce-
lebraverit: in quo casu si mulier illa discedat,
non potest vir tamquam spoliatus agere inter-
dicto *unde vi* ad eam recuperandam, quia per
solam translationem absque sponsalibus præce-
dentibus, aut subsequentibus mulieris posses-
sio acquisita non fuit, ut deciditur in *c. ex parte
14. de restit. spoliat.*

7. Prædicta regula de recuperanda ante reli-
qua omnia possessione, quæ beneficio interdicti
unde vi introducta est in favorem spoliati, pati-
tur aliquas limitationes. Inter reliquas ea est
quæ decernitur in *c. litteras 13. eod.* si videlicet
contra petentem restitutionem conjugis oppo-
natur consanguinitas in gradu prohibito, ejus-
que probationes offerantur paratæ: tunc enim
ad avertendum animæ periculum, negabitur ea
restitutio quoad thorum, priusquam de consan-
guinitate cognoscatur. Idem quoque servatur,
si ex restitutione magnum scandalum timeatur
secuturum, ut puta si agenti possessorio ad recu-
perandam uxorem, opponatur magna ejusdem
in uxorem sævitia, de qua prius cognoscendum
erit, quam uxor restituatur *c. ex transmissa
8. eod.*

8. Item à regula excipitur, qui aliquem spolians statim ab occupata possessione repulsus est: in eo enim casu ille spolians spoliatus non potest agere interdicto *unde vi*, quia non tam spoliatus quàm à spoliando impeditus censendus est, & ita statuitur in *c. olim. 12. eod.*

9. Controversi juris est utrum privilegium interdicti *unde vi*, competat etiam manifesto prædonii, ita ut si ipsum re prædata spoliari à domino contingat, agere possit possessorio, quo mediante fit ante omnia restituendus, non obstante exceptione dominii, quæ à domino spoliatore proponatur.

10. Probabilior hac in re eorum sententia videtur, qui negant tale privilegium manifesto prædoni, cujus efficax argumentum desumitur ex *c. fin. de restit. spoliat. in 6.* ubi injustus possessor spoliatus ab eo, ad quem de jure communi rē pertinere manifestum sit, dicitur non esse ante omnia restituendus; quod non alia ratione procedit, nisi quia clarum est, cum injuste possedis- se, & spoliantem esse dominum manifestum. Neque in contrarium facit, quod in *c. in litteris 5. de rest. spoliat.* dicatur etiam prædo restituendus, & quod in *c. porro 3. de divortis* decernatur, virum esse restituendum conjugī, quā ipse privata autoritate, & absque judicio Ecclesiæ dimiserat ex motivo publicæ, & notoriæ consanguinitatis, quæ inter ipsos intercedebat; ad utrū-

que

que enim respondetur facile: primum posse restitè explicari de prædone non notorio; alterum autem esse speciale pro illo particulari casu, in quo agebatur de dissolvendo matrimonio, quod propter gravitatem materiæ attentari non debet sine Ecclesiæ judicio, ante quod mulier in casu objectæ consanguinitatis est restituenda viro, quo ad thorum, ut supra dictum est num. 7. sed solum quoad alia obsequia conjugalia. Videri potest Sanch. *matrim. lib. 10. disp. 12. num. 38.*

II. Demum, omiſſis reliquis, excipitur à regula casus, in quo ipse spoliatus expressè, vel tacitè consentiat, ut de exceptione proprietatis aut domini, quod sibi competere spoliator asserit, cognoscatur, antequam fiat restitutio, ex c. 1. de restit. spoliat. Spoliatus enim potest cedere juri suo ac privilegio, quod est directè in ejus favorem introductū. Poterit itaq; tunc utrumque simul judicium cumulari, videlicet & possessorium & petitorium coram eodem Judice una sententia terminandum, supposito quod neutrius causæ cognitio sit extra Judicis potestatem: ita tamen ut priùs de possessorio pronuntietur, sed in executione prævaleat petitorium, ex cap. cum dilectus 6. de causa possess. & propriet. quemadmodum universaliter servari debet quotiescumque possessorium cum petitorio concurrat, sive agatur interdictio acquiren-

dæ possessionis , hoc est quam nunquam Actor habuit ; sine interdicto retinendæ , hoc est quam habet , sed in ea turbatur ; five demum interdicto recuperandæ , quam scilicet habitam amisit. Quare si in prædicto casu spoliatus possessionem , & spoliationem probet , non autem proprietatem aut dominium ; obtinebit in possessorio , sed causa cadet in petitorio : adeoque cum sententia petitorii in executione prævaleat , restituendus non erit , ut colligitur ex *c. cum super 4. de causa possess. & propr.* juncta *ibid. Glor. v. restituendum.*

12. Dixi *supposito quod neutrius cause cognitio sit extra Judicis potestatem* : quia quandoque contingit , Judicem posse dumtaxat ea quæ possessionis sunt cognoscere , non autem ea quæ proprietatis , ut puta quamvis Judex delegatus , cui in genere commissa sit causa cognoscenda , aut etiam in specie causa proprietatis , possit nihilominus etiam causam possessionis cognoscere , quia proprietas utpote magis digna trahit ad se possessionem ; attamen delegatus cui commissa sit in specie cognoscenda causa possessionis , non potest causam proprietatis assumere , ut docet *Gloss. in cap. Pastoralis 5. de causa poss. ff. & propriet. v. causa non decisa* , in fine ; adeoque non poterit coram eo petitorium cum possessorio cumulari : nisi tamen proponatur per modum reconventionis ubi proponi non

non prohibetur, in quo casu jurisdictio Judicis prorogatur, ut supra dictum fuit tit. 7. ubi de mutuis petitionibus.

13. Præter interdictum *unde vi* statutum à jure civili, & à Sacris Canonibus approbatum, de quo hætenus dictum est, competit quoque spoliato aliud remedium recuperandæ possessionis introductum à Jure Canonico in *cap. sæpe contingit 18. de restit. spoliat.* cujus summa in eo est, ut spoliatus agere possit contra quemcumque, qui spoliationis non ignarus rem sive ab ipso spoliatore, sive à quolibet alio recipit, & ab eodem fit ante omnia reliqua, etiamsi non probet dominium, restituendus, cum cæteroquin mediante interdicto *unde vi* agere non posset nisi contra spoliatorem, aut contra eum qui spoliationem mandavit, aut eandem ratam habuit. Æquitas hujus extensionis canonicæ indicatur in *eod. cap. sæpe contingit*: quia scilicet quoad periculum animæ non multum interest injustè detinere, ac invadere alienum; qui autem recipit scienter rem ab alio spoliatione subtractam, cum sit malæ fidei possessor, injustè detinet.

14. Quæstionis est utrum de jure Canonico detur spoliato simile remedium restitutionis etiam non probato dominio, contra tertium possessorem bonæ fidei, & spoliationis nescium, in cujus manus res quomodocumq; bona ipsius
fide

fide pervenit. Plerique Doctores affirmant ex *c. redintegranda 3. & 4. cau. 3. q. 1.* ubi generalibus verbis dicitur redintegranda esse omnia exspoliatis, vel ejectis Episcopis, nulla facta distinctione utrum res repetatur à bonæ, vel malæ fidei possessore, quorum Canonum statutum, quamvis expressè solum loquatur de Episcopis spoliatis, attamen ex usu & paritate rationis extendunt ad quemlibet alium spoliatum. Non deest tamen qui oppositum sentiat, ut videre est apud Zoef. *de restit. spoliat. n. 5.*

15. Hactenus dicta procedunt, cum spoliatus intentat primus coram Judice actionem spoliationis ad recuperandam rerū suarum possessionem. Quod si contingat ipsum spoliatum conventum prius fuisse coram Judice super aliqua causa, & sive per modū reconventionis, sive per modum exceptionis, spoliationem sibi factam reponat; quæritur quid juris in tali casu servandum sit?

16. Respondetur. Vel spoliatus conventus fuit super causa criminali, vel super causa civili. Si super causa criminali, & spoliatio reponatur ab ipso per modum reconventionis, seu in viam actionis; tunc criminali suspensa, debet spoliatus per sententiam Judicis prius restitui, sive spoliatio facta fuerit ab accusatore, sive ab aliquo tertio, dummodo sit spoliatio totius substantiæ aut majoris partis ipsius, ne scilicet

nu-

nudus, & inermis opponatur Reus accusatori suo: in quo casu conceditur eidem Reo quindecim dierum spatium ad spoliationem probandam; alioquin in expensis, quas interim actor ob hoc fecerit (judiciali taxatione prohibita) condemnabitur: aliàs (si Judici æquum visum fuerit) puniendus. Sumuntur hæc ex *c. 1. de restit. spoliat. in 6.*

17. Idem juris est si spoliatus conventus fuit petitorio super causa civili, & super eadem re per modum actionis, spoliationem reponat, quam ab ipso Actore passus est: procedi enim tunc quoque debet in solo possessorio, suspensio petitorio, & probata spoliatione decerni debet à Judice restitutio antequam petitorium cognoscatur, ut patet ex *c. Ex conquestione 10. de restit. spoliat.* Secus accidit si petitorium primò intentatum, & possessorium postea repositum super re diversa procedant: cum enim tunc intelligantur factæ mutuæ petitiones, sese tamquam diversæ minimè contingentes, procedendum simul erit in utroque, eademque sententia utrumque terminandum, ut expressè habetur in *c. Cum dilectus 2. de ordine cognit.* Item secus accidit si Reus civiliter ab Actore conventus spoliationem reponat, quam non ab ipso Actore, sed ab alio tertio passus est: quia tunc non obstante spoliationis objectu, Judex procedere debet in causa ab Actore primitus intentata,

tata ex cit. cap. 1. de restit. spoliat. in 6. cum non debeat Actor in eo damnum pati, ubi nihil peccavit.

18. Si autem spoliatio objiciatur à Reo non in viam actionis aut reconventionis contra Actorem, sed solum per modum exceptionis, tunc probationes ejusdem audiendæ primo erunt, & ea legitimè probata, non cogetur Reus respondere petitionibus Actoris, donec ab ipso restituatur: De ea tamen restitutione faciendâ non est à Judice ferenda sententia, ex cit. cap. Cum dilectus: quia scilicet sententia non fertur, nisi super eo de quo actum est seu secundum petitionem in libello oblato contentam. l. Ut fundus 18. ff. communi dividundo; de spoliatione autem actum non fuit, nec oblatus libellus, sed solum exceptum, cum non fuerit proposita per modum actionis, sed dumtaxat per modum exceptionis dilatoriæ ad intentionem Adversarii repellendam.

T I T. IX.

De Litis contestatione, & de Juramento calumnia.

1. **E**Xpeditis iis, quæ judiciorum quodammodo præparatoria sunt, agendum est de substantialibus judicii partibus, ac primo de litis ingressu, qui consistit in contestatione liris, voca-